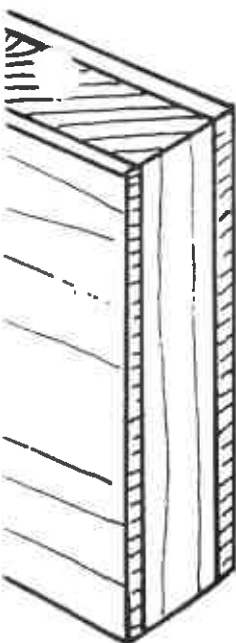

med finéring, ved i samme plan, for å unngå denne resulterende sprøheten på dette konstruksjonen er det samme og fylling i kunne ikke utvidelse av fyllingen gjøre ved: avtrapningen er denne foregikk, og å oppdage feno-

ylling i samme plan en minste sammenhengende årsake en sprekk, er slik at den ble de løsningen på heltresdøren, som le enheter og finér bil.

ord at det nye som g, intarsiainnlegningelig lot seg forene

onen avløses etter en med heltresflater, geteknikken, som vi og finéringsteknikken kalles å sperre treene, blindtreet, som er, fikk et kryssende hver side, ca. 2—4

mm tykt. Utenpå dette kom det nok et kryssende finérlag som utgjorde platens overflate; alt limt sammen under stort trykk. Ved kryssinger av flere lag tynne plater sperret man for treets ekspansjonsmuligheter, og flaten ble stabil. Denne sperreteknikken ble utviklet tidlig på 1800-tallet på kontinentet, og er i noen grad benyttet i norske empiremøbler. De fleste norske møbler fra denne tiden er imidlertid laget med blindtre og ett lag finér utenpå — noen ganger som et kryssende lag, andre ganger i samme retning som blindtreet.

Gjennom fire stilarter, renessanse, barokk, regence og rokokko, forandrer flatekonstruksjonen seg, i takt med motens eller stilens krav om nye konstruktive løsninger. Konstruksjonene føyer seg etter de muligheter formen og dekoren gav.

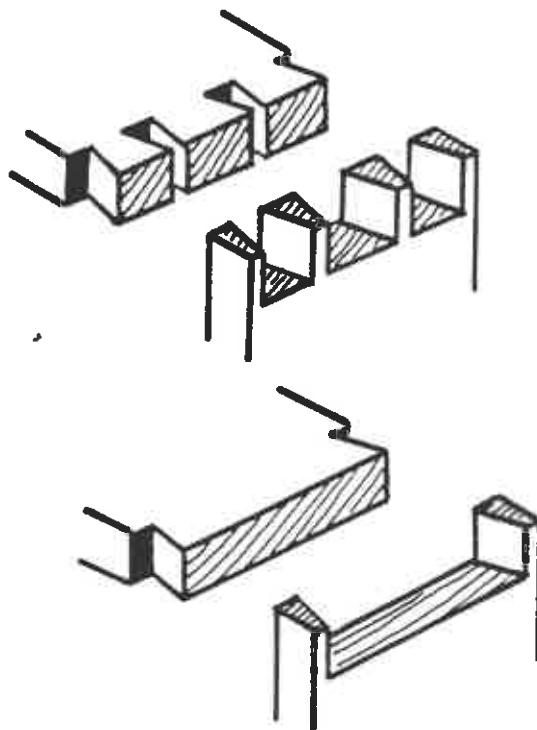
Særlig er konstruksjonsforandringer tydelige under smaksskiftet på 1700-tallet, da «den ideelle» rammekonstruksjon måtte vike plassen for en annen oppbygging av flaten. Det var vanskelig å bruke rammeverkskonstruksjonen, fordi denne forutsetter markerte avtrapninger i flaten.

Den beskrevne forandringen av flatekonstruksjonen på 1700-tallet er meget markant, og faktisk mer gjennomgripende og betydningsfull enn overgangen fra middelalder til renessanse.

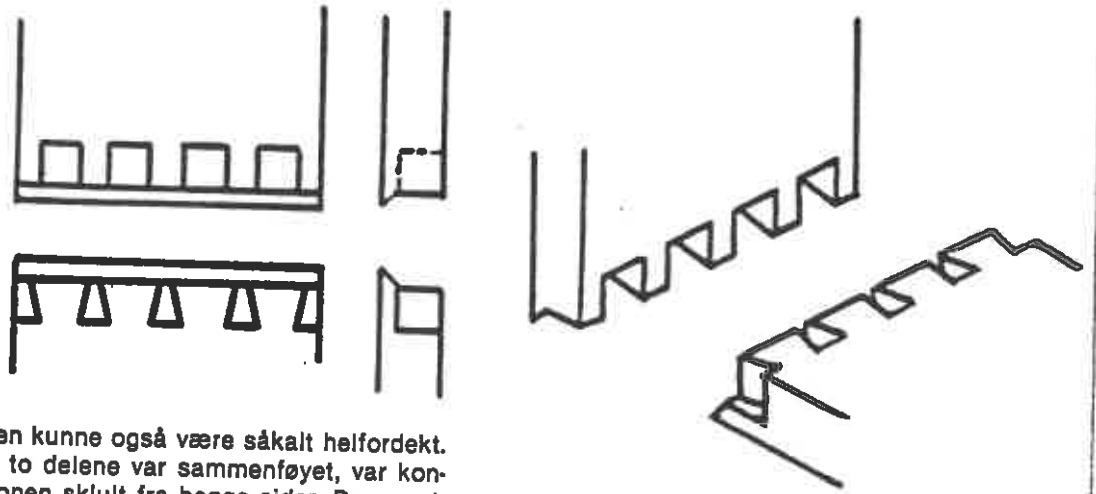
Sinkkonstruksjonen

Sinkkonstruksjon brukes som regel for å binde større flater sammen i hjørnene. Den enkleste, og tydeligvis den eldste sinkforbindelsen, er den såkalte *gjennomsink* som fins i antikkens møbler som en meget forfinet konstruksjon. I Nord-Europa har vi belegg for den i senmiddelalderen, og siden har den vært brukt fram til i dag.

Som navnet viser er konstruksjonen gjennomgående; når den er føyd sammen, synes den fra begge yttersider i et hjørne. Den består av svalehaleformede tapper i det ene ømnestykket som føyes inn i tilsvarende utskjæringer i det andre stykket. I et skap med kortsider og langsider spiller det ingen rolle om tappene sitter på den ene eller den andre siden.

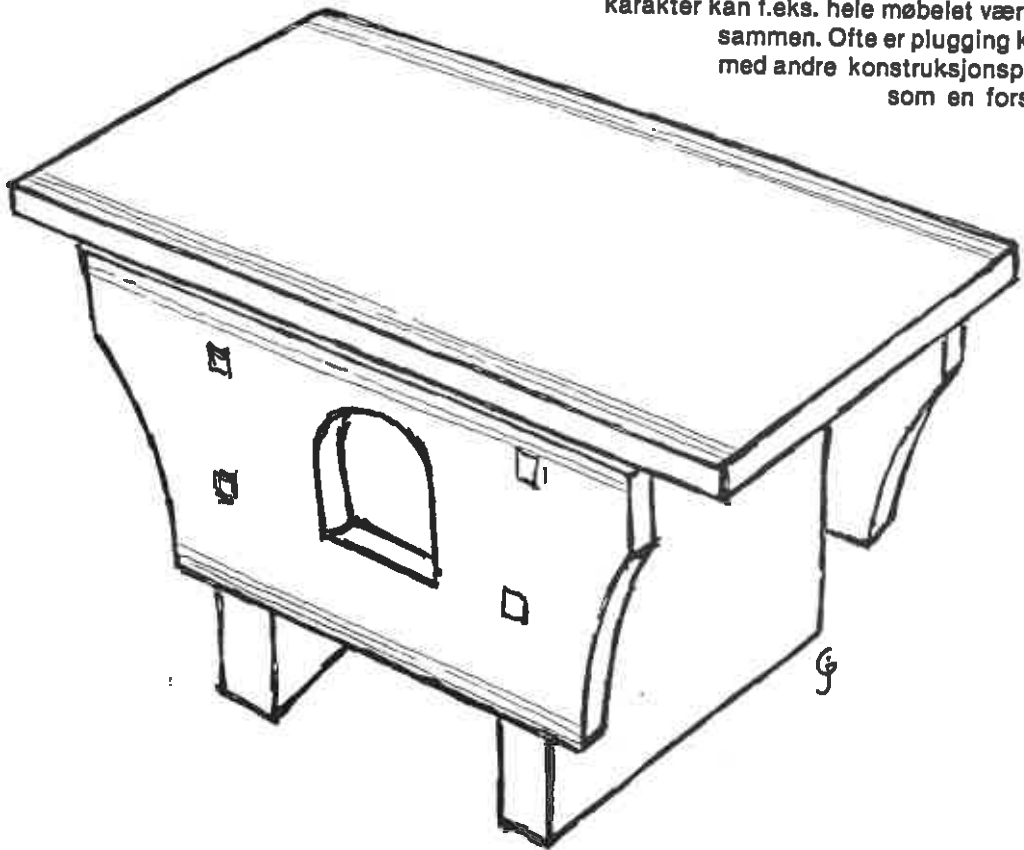
I de eldste skuffene med sinkforbindelse vi kjenner til fra senmiddelalderen, er det som regel lagt på en dekkplate eller et listverk på framsiden av skuffen for å skjule konstruksjonen. Under renessansen fant håndverkerne ut at ved å avslutte sinkforbindelsen $\frac{2}{3}$ inne i skuffens forside, slapp man å legge dekkplate eller listverk foran konstruksjonen. Derved oppsto halvfordekt sink. Konstruksjonen er for så vidt fremdeles den samme, men den er ikke

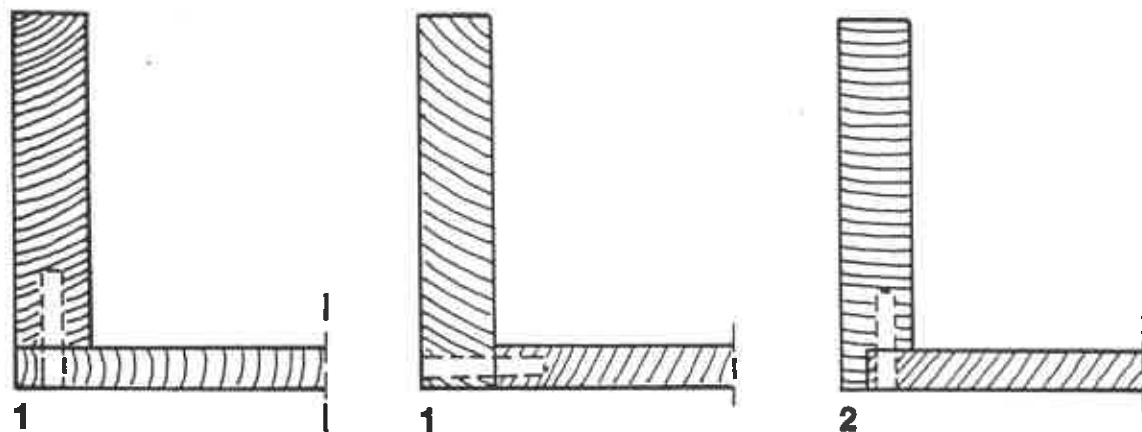

Sinken kunne også være såkalt helfordekt. Når de to delene var sammenføyet, var konstruksjonen skjult fra begge sider. Denne utformingen ble ofte brukt for å oppnå rene flater, f.eks. på toppen og på sidene i et møbel.

Plugging, falsing og noting

Å plugge sammen delene i en gjenstand er en konstruksjon som er gammel, og som har hatt stor betydning. På møbler av middelalderkarakter kan f.eks. hele møbelet være plagget sammen. Ofte er plugging kombinert med andre konstruksjonsprinsipper, som en forsterkning.

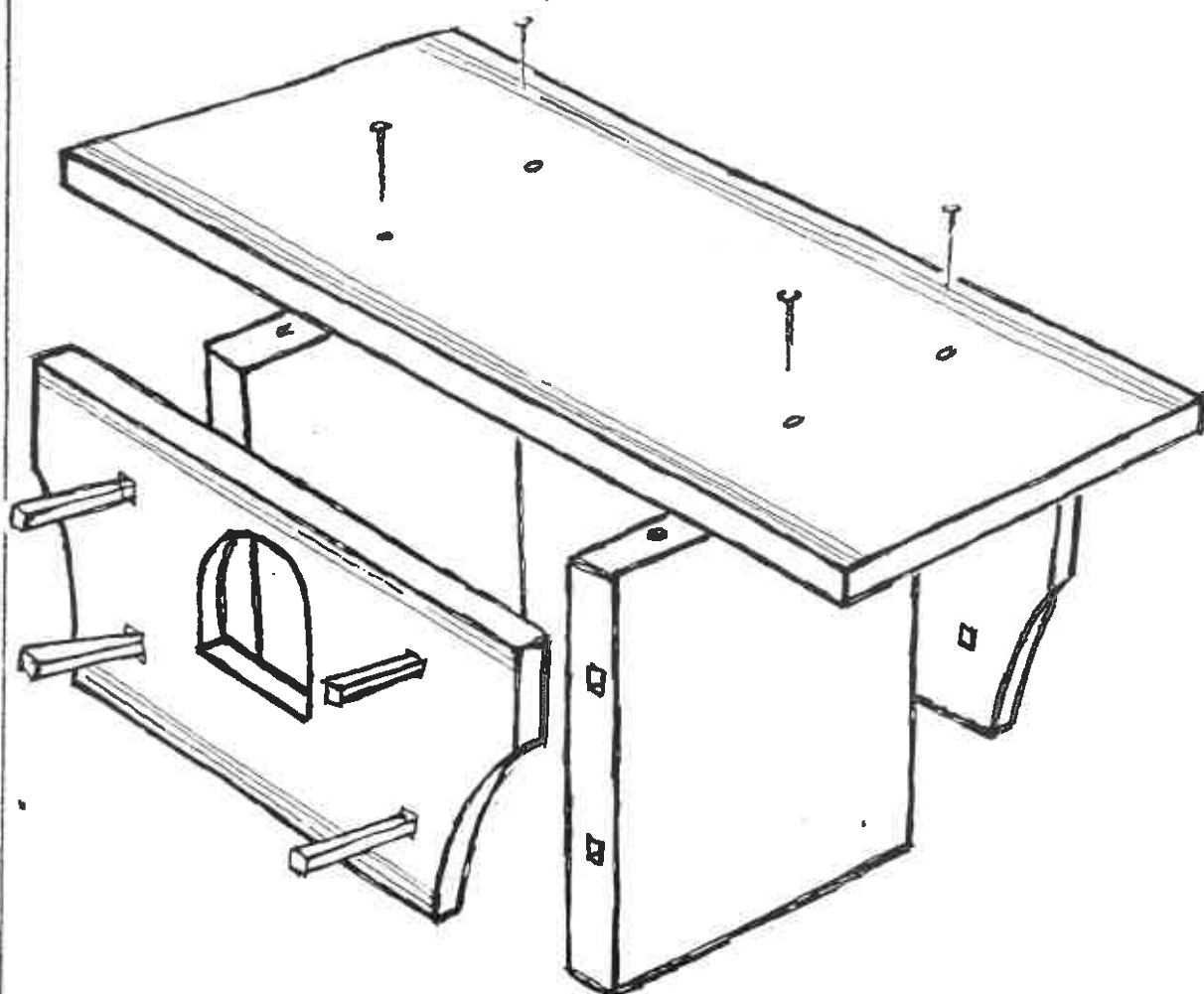

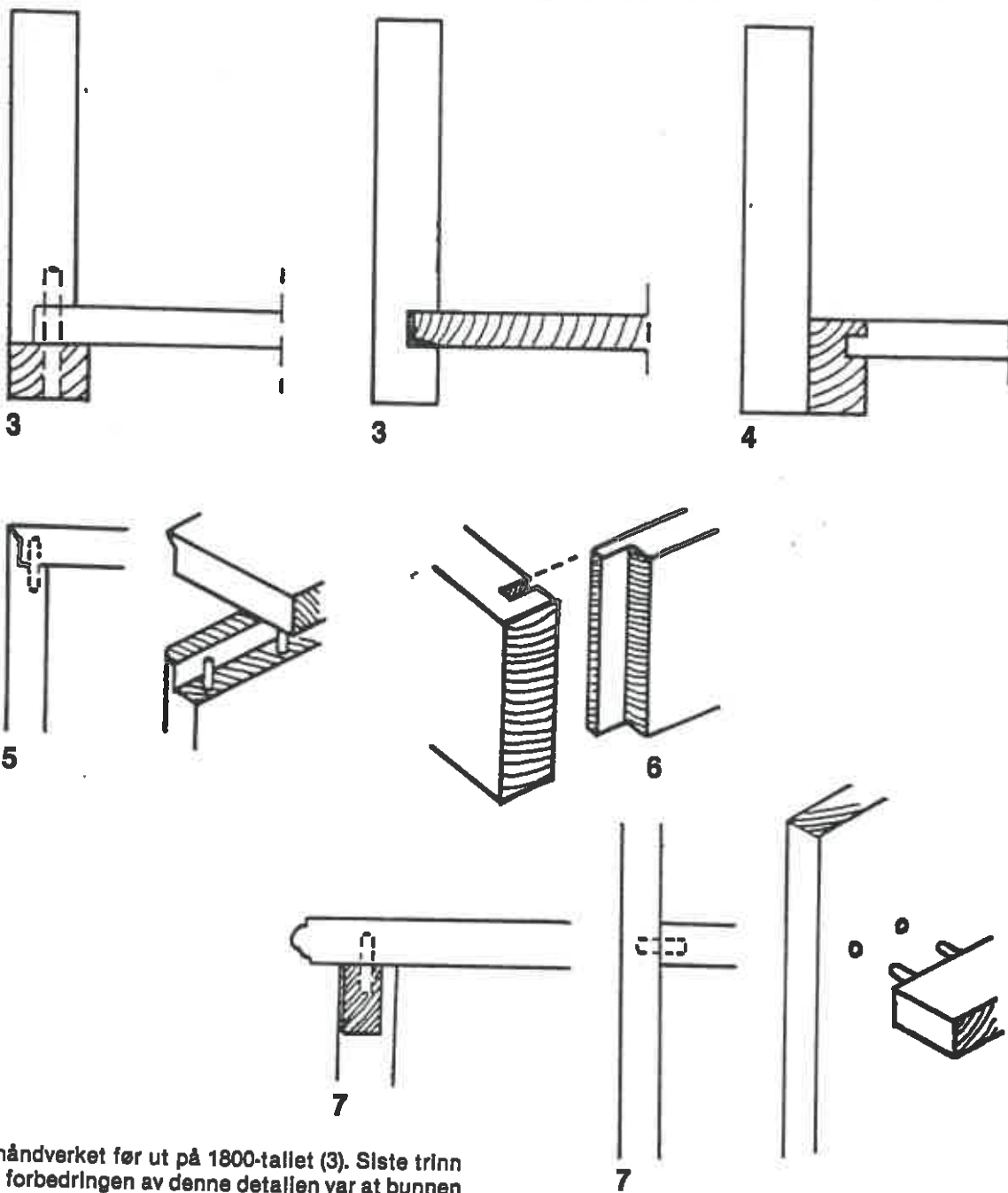

Tilpassing av skuffbunn til skuffesidene beskriver dette godt. Den eldste og enkleste utforming bestod i at skuffbunnen ble plagget fast til undersidene av skuffen (1). Neste fase

var at bunnen ble falsset inn (2). Den virkelige forbedringen var at bunnen ble notet inn i skuffsidene. I Norge ble dette mer og mer alminnelig på 1700-tallet, dog sjelden i bygde-

er en
r hatt
alder-
ugget
binert
ipper,
kning.

håndverket før ut på 1800-tallet (3). Siste trinn i forbedringen av denne detaljen var at bunnen ble notet inn i små lister, som igjen ble limt fast til skuffsidene. Dette kan observeres i finere engelsk snekkerhåndverk i slutten av 1700-årene, men i Norge først langt ut i 1800-årene (4).

I eksempel 5 er plugging og falsing kombinert. 6 viser noting, også fra skuffkonstruksjon. Eksempel 7 viser ulike detaljer på møbler med bruk av tapping.

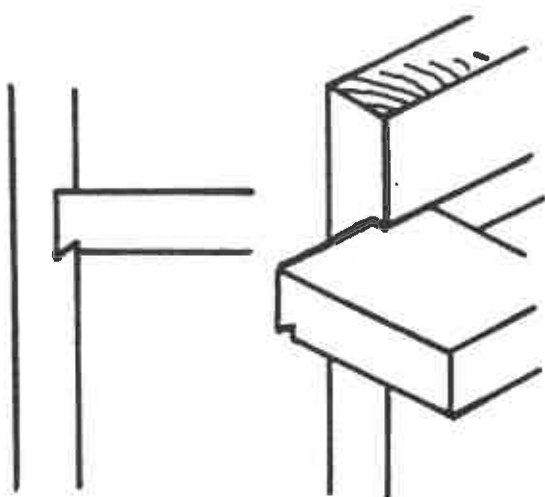
Grading

Grading har ningsmåte f.eks. ved fe konstruksjon forming av g står, gjøre al men, låses struksjon ka

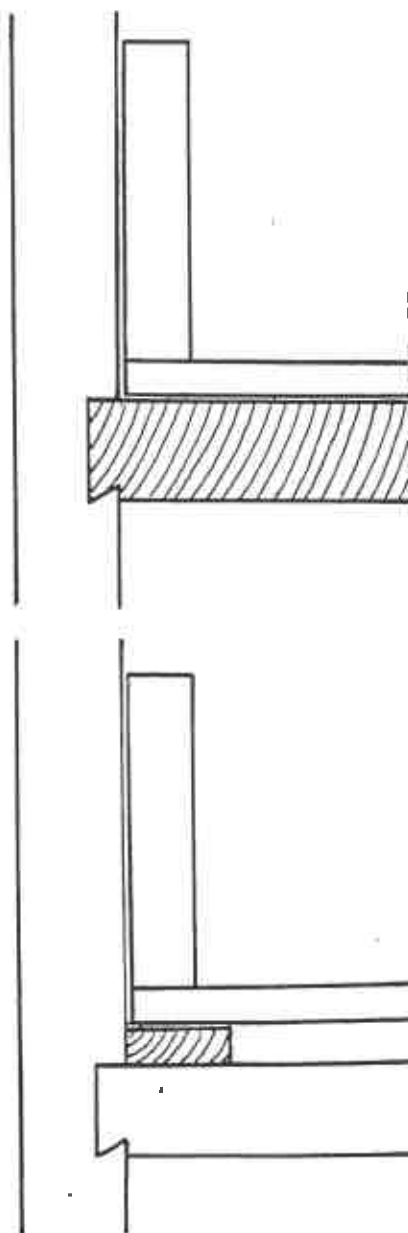
Grading

Grading har også vært en viktig sammenføyningsmåte fra 1600-tallet av. Den blir brukt f.eks. ved festing av hyller, eller som hovedkonstruksjon i hovedkroppen i et møbel. Ved utforming av grad vil svalehaleformen som oppstår, gjøre at de to delene som skal føyes sammen, låses i en fast stilling. En gradet konstruksjon kan være enkel eller dobbel.

Glidesystemer og stoppeanordninger

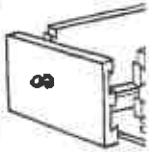
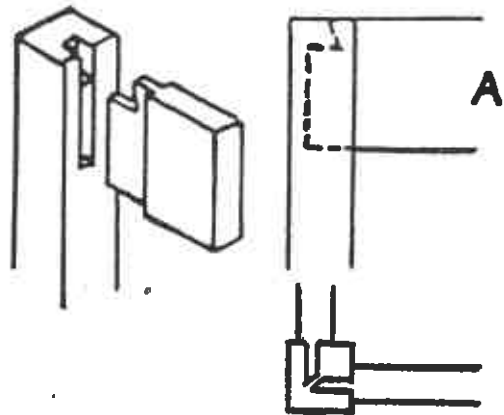
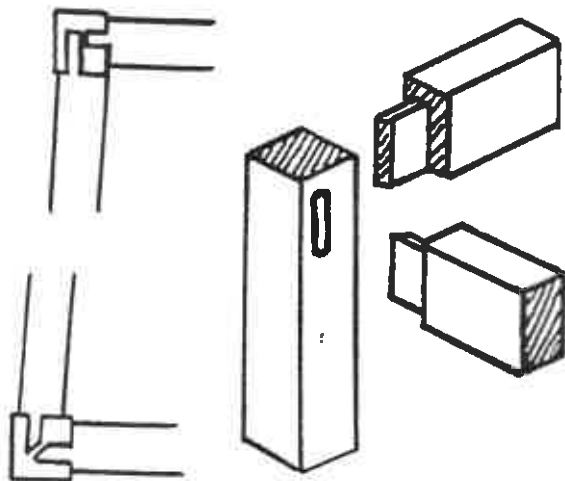
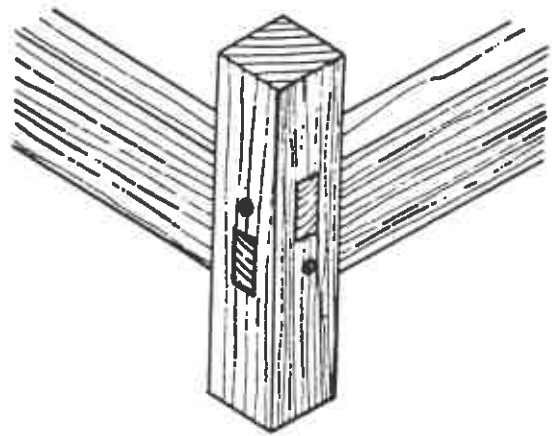
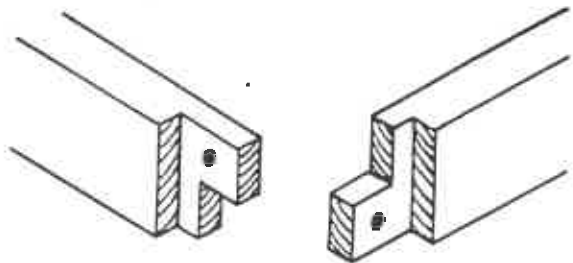
En forfinet konstruksjon ble også tatt i bruk i skuffens glidesystem. På 1600-tallet var det vanlig at skuffen gled ut og inn på hele skuffbunnen. På grunn av stor friksjon ble så skuffen ofte løftet opp på lister, og man oppnådde at skuffene gikk lettere. Idet skuffbunnen ble

Tapping

Tapping vil rent teknisk si at man føyer sammen to deler ved å spare ut et hull i den ene delen, og forme den andre delen slik at den passer til utsparingen. Konstruksjonen er særlig brukt ved sammenføring av stoler, bord og ben til forskjellige møbeltyper som skap, kommode, seng m.m.

Utformingen kan være svært forskjellig. Tappingen kan være gjennomgående, slik vi ofte finner det på middelaldermøbler. På 1600-tallet ble tappen ikke gjennomgående, utvilsomt av estetiske hensyn. Når tappen sitter i forbindelse med sargfestet, blir den *nakket* som det heter, for at materialet øverst på bena ikke skal svekkes. Tappen går da ikke i hele sargens bredde.

En spesiell utforming har pinnestolen hvor bena og ryggstolpene og spillene er tappet inn i et solid sete.

Dette representerer et konstruksjonsprinsipp som skiller seg klart fra andre måter å gjøre det på. Stolen har ingen sarger som stiver av mellom bena like under setet,

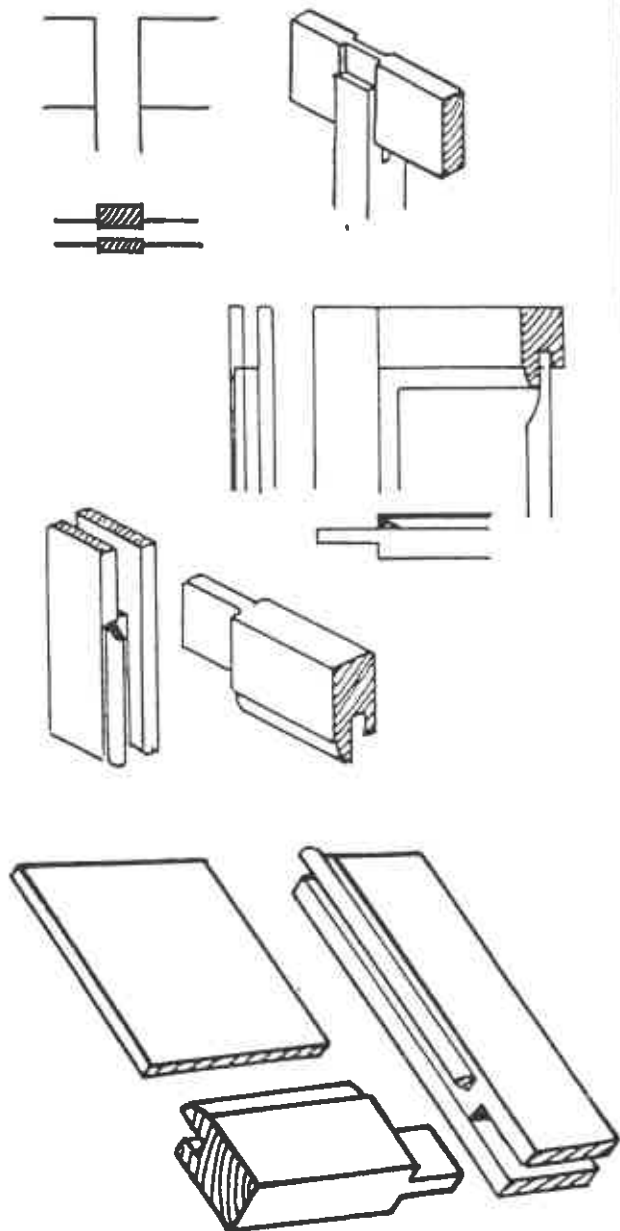

heller ikke har den ryggstaver som går i ett med stolens ben og ryggparti sammen. Konstruksjonsmessig regnes den for å være like solid som andre typer. Disse stolene blir ofte med en samlebetegnelse kalt pinnestoler.

Tapping forekommer også i inntelling av f.eks. hyller på skap, og da som tettstilte tapper i hele platens bredde.

Slissing

Slissing har mye til felles med tapping. Det er enspalteutsparing som brukes ved rammekonstruksjonen og ved sammenføyning av fotkonstruksjon på bord, skap og lignende. Rent teknisk kan den utformes ved hjelp av sag og huggjern. Spalten er med andre ord gjennomgående, slik at sagen kan benyttes.

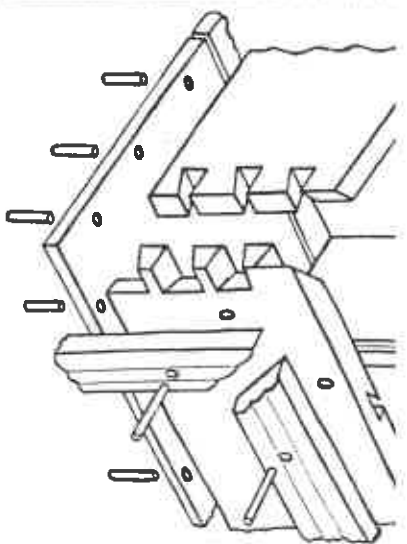
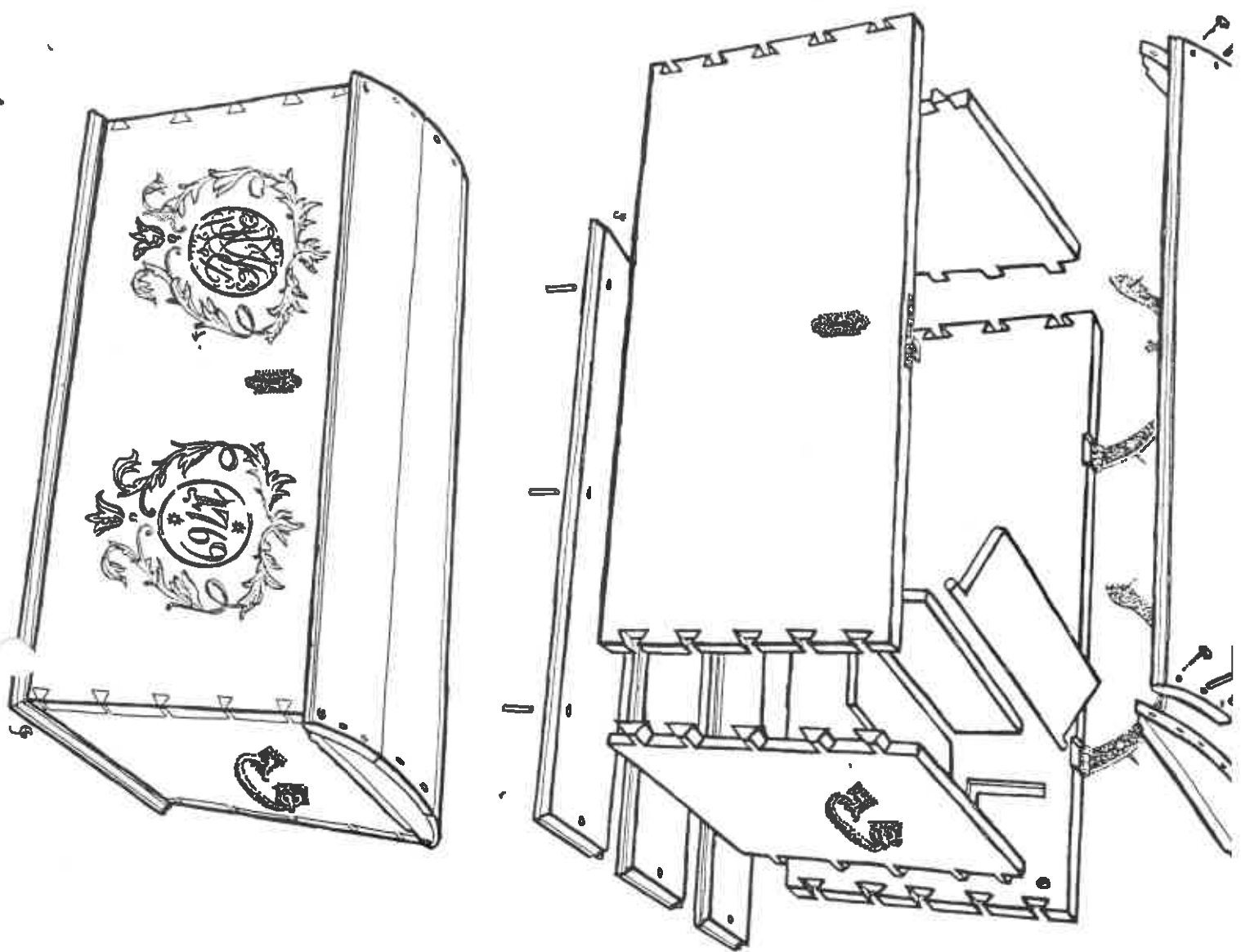

Strekk

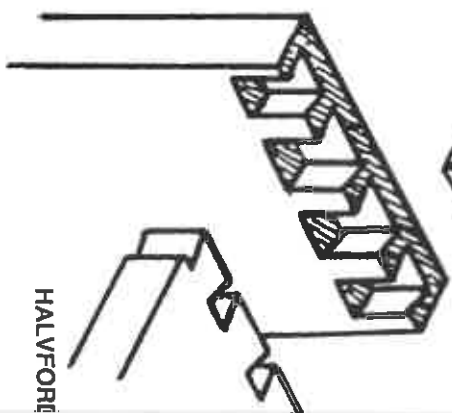
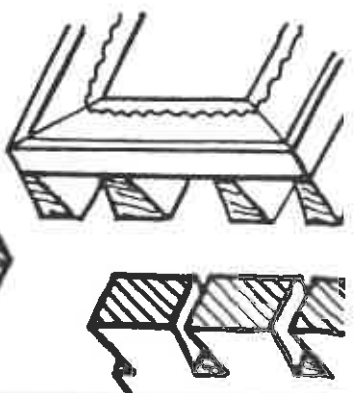
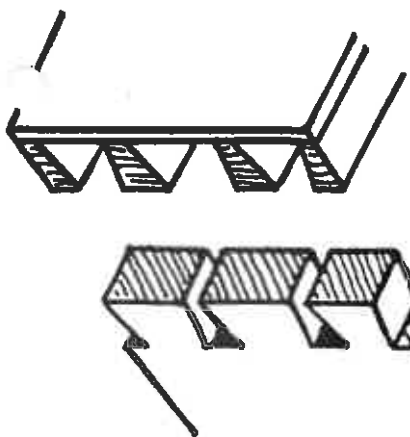
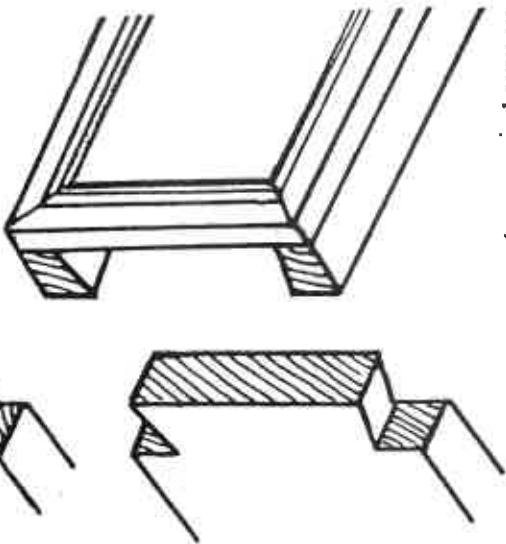
Betegnelsen delse med k To bukker for horisontal st kene ved et i ne. Konstruk føres gjenn

ENKELFOT

gjenomgående på den ene siden. Både under renessanse og barokk var imidlertid belesting av hjørner svært alminnelig, så det ble vanligvis ikke nødvendig å bruke denne finessen; men enkelte gjenstander var avhengige av en fri flate på forsiden, f.eks. skuffen.

HALVFORI

Den perioden da det virkelig ble å bruke halvfordekt sink, var røg Renere flater og mindre belesting typiske. Man ønsket frie flater i skuffesider helt opp til toppflaten, i skuff-forsider. Selv om overflaten res, var det nødvendig med halvres. Hvis man la finér direkte på konsferte det ofte til at tappene pressé og løsnet finéren når sideflaten tral men ved tørrere luft.

